

30.06.2010: Měl by stát usilovat o naši spokojenost?

Autor: Hana Brixí

Přečteno 4625 krát

[Pošli e-mailem](#)

Rychlý hospodářský růst podobně jako hospodářská krize nám ubírá na spokojenosti. Důvodem je pocit nejistoty.

Průzkumy spokojenosti mluví jednoznačně: Výše příjmu a hospodářského pokroku není vhodným měřítkem lidského blahobytu. Nigerijec, Číňan nebo Ind je v průměru spokojenější než Francouz či Japonec. Chudý rolník je často spokojenější a usměvavější než majitel velkého podniku.

Někteří ekonomové tuto skutečnost konečně berou na vědomí a snaží se měřit lidskou spokojenost a analyzovat její zdroje a možnosti ovlivnění. Začínají se ptát jestli by smyslem hospodářské politiky a mezinárodní rozvojové pomoci neměl být růst všeobecné spokojenosti spíše než hrubého domácího produktu.

Na čem závisí lidská spokojenost?

Psychologové tvrdí, že náš pocit spokojenosti je určen následovně: 50% - genetická výbava, 40% - každodenní prožitky a 10% - celkové životní podmínky včetně výše příjmu a vzdělání.

Ať už vyhraje milion v loterii anebo se dostanete do vězení, úroveň vaší spokojenosti se s velkou pravděpodobností po několika měsících vrátí na dřívější úroveň. Prožitky štěstí, radosti, úspěchu sice zvyšují náš pocit spokojenosti, ale pouze dočasně. Podobně je tomu i s prožitky negativními. Zvyknout si na zhoršenou situaci déle trvá než zvyknout si na zlepšení. Ale že si člověk zvykne i na šibenici, je už potvrzeno vědeckým výzkumem.

Nedávné poznatky na pomezí psychologie a ekonomie jdou o něco hlouběji.

1) Věk

Spokojenost klesá s věkem přibližně do věku okolo 40 let. Pokud je ale člověk zdravý a v dobrém partnerském vztahu, jeho spokojenost po čtyřicítce postupně zase stoupá. Tato závislost spokojenosti na věku platí mezinárodně. Vysvětluje se tím, že ve čtyřiceti je člověk už konečně dost vyspělý na to, aby přizpůsobil svoje životní očekávání skutečnosti ... tedy čeká už toho od života méně a netrpí tolik zklamáním.

2) Víra

Věřící vesměs vykazují vyšší míru spokojenosti. V Evropě dokonce i ateisté, kteří žijí v sousedství mnoha věřících, jsou spokojenější než ateisté žijící mezi ateisty. Výjimkou jsou místa, která trpí náboženskými spory.

Průzkumy spokojenosti se zatím příliš nezajímaly o agnostiky. Ti jsou na tom asi nejmizerněji vzhledem k tomu, že jim chybí jistota jestli Bůh existuje nebo ne (viz bod 5 o důležitosti jistot v životě).

3) Občanská angažovanost

Osoby, které se politicky či občansky angažují, jsou vesměs spokojenější než pasivní sousedé. Aktivní členství v nejrůznějších asociacích, účast v komunálních a politických iniciativách nebo aspoň ve volbách souvisí s vyšší úrovní spokojenosti.

4) Bezpečnost a právo

Lidskou spokojenost snižuje vnímání kriminality a korupce. Nesilnější negativní dopad na spokojenost má kriminalita a korupce ve společnostech, kde tyto jevy nejsou příliš časté a neberou se jako samozřejmost.

Nehledě na rozsah korupce a kriminality ve společnosti, spokojenost občanů nejvíce trpí, když se tyto jevy jeví jako krajně nespravedlivé, například ve prospěch silných na úkor slabých.

5) Životní jistoty

Nedostatek životních jistot silně ohrožuje náš pocit spokojenosti. Tento poznatek asi není překvapením pro voliče levice.

Průzkumy potvrzují, že nejistota výsledku je pro lidskou spokojenost většinou horší než jistota špatného výsledku. Například obavy ze ztráty zaměstnání prý narušují spokojenost člověka více než vlastní nezaměstnanost. Příjmové výkyvy a nejistoty

působí na většinu lidí hůře než zaručený plat na nižší úrovni.

Podle průzkumů působila ztráta jistot a ekonomická transformace 90. let negativně na spokojenost většiny obyvatelstva ve střední a východní Evropě. Životní podmínky se sice v průměru zlepšovaly, ale přizpůsobení se novým nejistotám je prý pro lidskou psychiku příliš bolestné a trvá déle než přizpůsobení se špatné situaci.

6) Postavení na žebříčku

Lidé, kteří mají pocit rovnosti ve svém okolí, včetně chudých mezi chudými nebo chudých, kteří jsou smířeni se svou chudobou, jsou prý spokojenější než lidé kteří jsou sice vysoko na příjmovém či společenském žebříčku ale níže než jsou jejich přátelé a sousedi nebo níže než si nárokují. Lidé, kteří usilují o úspěch jsou často méně spokojeni než ti, kteří se vyrovnali se svou situací tak jak je.

Můžeme se však ptát, jestli tato vazba neplatí opačně: Lidé, kteří jsou nespokojeni se svou situací, usilují o úspěch, hledají způsoby, jak si polepšit. Lidé, kteří jsou se svou situací spokojeni se třeba o zlepšení tolik nesnaží. Je tedy určitá nespokojenost podmínkou pro lepší život?

Rozhodující pro lidskou spokojenost je také dojem spravedlivé příležitosti postoupit na příjmovém a společenském žebříčku podle svých schopností. Potřeba rovné příležitosti v průměru figuruje výše u Američanů než u Evropanů. Pro spokojenost Evropanů jsou prý v průměru důležitější jistoty.

Zajímavým zjištěním také je, že změna v postavení na společenském žebříčku má na lidskou spokojenost výraznější a dlouhodobější účinek než změna příjmu. Toto asi částečně vysvětluje proč tolik bohatých je ochotno investovat do zvýšení svého společenského statusu.

7) Zdraví

Subjektivní pocit dobrého zdraví je podmínkou spokojenosti.

Objektivní kritéria zdraví, jako třeba střední délka života prý však naši spokojenost ale příliš neovlivňují. Afgánci a Keňané jsou v průměru spokojenější se svým zdravím než Američané.

8) Mezi svými

Být nespokojený mezi nespokojenými, nezaměstnaný mezi nezaměstnanými, otlý mezi otlými prý má na naši psychiku blahodárný vliv. Sdílení nespokojenosti nebo stigma lidem pomáhá.

Velkým problémem je být nespokojený/nezaměstnaný/otlý... ve společnosti, která vyžaduje spokojenost/pracovní úspěch/štíhlost... a stigmatizuje opak. V tomto směru výzkum naznačuje, že například počty sebevražd a výskyt deprese jsou často vysoké ve společnostech, které se pyšní všeobecnou spokojeností.

Co si z toho vzít?

Člověk je asi spokojenější, když se mu úspěchu, peněz a požitků dostává postupně a v malých doušcích, když vsadí na partnerství, přátelství a hlubší smysl života spíše než materiální záliby, a když se zajímá o chudé spíše než o slavný život celebrit.

Jako rodiče, měli bychom v zájmu dlouhodobé spokojenosti svých dětí plnit jejich přání pouze umírněně a postupně? Nabídnout dětem všechno hned možná znamená nastavit přičku pro udržení jejich životní spokojenosti příliš vysoko.

A co bychom pro svou spokojenost měli žádat od státu? Rozšíření a rovnost příležitostí, záruku právní spravedlnosti a základních životních jistot a potírání kriminality a korupce. To by nejspíš prospělo nejen naší spokojenosti ale i růstu národního hospodářství.

Více například zde:

Carol Graham – Happiness around the World: The Paradox of Happy Peasants and Miserable Millionaires (Oxford University Press, 2010)

[Carol Graham – Happiness Measures as a Guide to Development Policy? Promise and Potential Pitfalls](#), paper prepared for the Bank-Fund ABCDE Conference Panel on Measuring Welfare/GDP/Happiness (Stockholm, June 2010)

